

גזענות ותרבותנות

לפני מאה שנים האירופים הניחו כמוכּן מאליו שכמה גזעים אנושיים – ובפרט הגזע הלבן – עליונים מטבעם על גזעים אחרים. אחרי 1945 דעות כאלו נעשו מוקצות מחמת מיאוס. גזענות נתפסה לא רק כמושחתת מוסרית, אלא גם כשגויה מדעית. מדענים, ובפרט גנטיקאים, סיפקו הוכחות משכנעות לכך שאין פערים ביולוגיים משמעותיים בין אירופים, לבין אפריקנים, סינים או אינדיאנים.

אך במקביל, אנתרופולוגים, סוציולוגים, היסטוריונים, כלכלנים ואפילו מדעני מוח צברו ראיות לכך שישנם הבדלים תרבותיים גדולים בין בני אדם. לו היו כל התרבויות האנושיות זהות, לא היה צורך באנתרופולוגים ובהיסטוריונים. מדוע להשקיע מאמצים בחקר הבדלים זניחים? היה אפשר להפסיק לממן משלחות יקרות לאיי האוקיאנוס השקט ולמדבר קלהרי, ולהסתפק במחקרים על סטודנטים באוקספורד ובבוסטון. שהרי אם אין הבדלים תרבותיים גדולים, מה שנלמד מהתבוננות בסטודנטים של אוניברסיטת הרווארד בוודאי יהיה נכון גם ללקטים-ציידים בדרום אפריקה.

רוב האנשים מקבלים את ההנחה שישנם הבדלים משמעותיים בין תרבויות אנושיות, החל ביחסן למיניות וכלה בתפיסות הפוליטיות שלהן. אבל כיצד עלינו להתייחס להבדלים האלה? מי שמאמינים בגישת היחסיות התרבותית טוענים שהבדלים אינם מחייבים הירארכיה, ושאסור לנו להעדיף תרבות אחת על אחרת. אנשים אולי חושבים ומתנהגים בצורות שונות, אבל אנחנו צריכים לחגוג את המגוון הזה, ולתת מעמד זהה לכל האמונות והמסורות. אלא שגישה רחבת אופקים שכזו לא עומדת במבחן הסבירות. המגוון האנושי הוא דבר נפלא בבישול ובשירה, אבל קשה להתייחס לתופעות כמו עבדות, שריפת מכשפות ורצח תינוקות כאל מסורות תרבותיות מרתקות שצריך לשמר מפני הגלובליזציה והקולוניאליזם.